

**Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Кафедра теорії та методики початкової освіти**

**ПЕДАГОГІКА І
(«ОСНОВИ ПЕДАГОГІКИ», «ДИДАКТИКА»):**

**Методичні рекомендації
до організації самостійної та індивідуальної роботи**

студентів денної форми навчання
спеціальності 013 «Початкова освіта»
ОС «Молодший бакалавр»

**Мукачево
МДУ 2021**

УДК 37.01:37.026(072)(075.8)

*Розглянуто та рекомендовано до друку
Науково-методичною радою Мукачівського державного університету
протокол № 8 від 18 лютого 2021 р.*

*Розглянуто та схвалено
на засіданні кафедри теорії та методики початкової освіти
протокол № 9 від 22 січня 2021 р.*

Укладач

Молнар Т. І. – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії та методики початкової освіти МДУ

Рецензент

Брецко І. І. – кандидат психологічних наук, доцент, завідувач кафедри психології МДУ

П 24

Педагогіка І («Основи педагогіки», «Дидактика»): Методичні рекомендації до організації самостійної та індивідуальної роботи студентів денної форми навчання спеціальності 013 «Початкова освіта» ОС «Молодший бакалавр» / Т. І. Молнар. – Мукачево: МДУ, 2021. – 55 с. (1,5 авт.арк.)

У навчально-методичному виданні окреслено програмовий зміст навчальної дисципліни «Педагогіка І («Основи педагогіки», «Дидактика»); запропоновано завдання для самостійної та індивідуальної роботи студентів та критерії оцінювання; подано орієнтовний перелік тестових завдань та список рекомендованої літератури.

Видання адресовано студентам денної форми навчання спеціальності 013 «Початкова освіта» ОС «Молодший бакалавр».

ЗМІСТ

Передмова.....	4
Програмовий зміст навчальної дисципліни «Педагогіка І («Основи педагогіки», «Дидактика»)».....	5
Методичні вказівки щодо забезпечення самостійної та індивідуальної роботи студентів.....	8
Зміст самостійної та індивідуальної роботи студентів.....	13
Орієнтовний перелік тестових завдань.....	37
Контроль і оцінювання самостійної та індивідуальної роботи.....	43
Перелік питань, що виносяться на підсумковий контроль.....	48
Рекомендована література.....	51

ПЕРЕДМОВА

Самостійна та індивідуальна робота студентів є складовою освітнього процесу і важливим засобом опанування змісту навчальної дисципліни «Педагогіка I («Основи педагогіки», «Дидактика»)). Це навчальна діяльність студента у процесі аудиторних занять та в позааудиторний навчальний час, яку він здійснює за завданням та під методичним керівництвом і контролем науково-педагогічного працівника, але без його безпосередньої участі.

Самостійна та індивідуальна робота необхідна не лише для оволодіння змістом навчальної дисципліни, але й для формування здатності брати на себе відповідальність, самостійно вирішувати проблеми, знаходити конструктивні вирішення й вихід із проблемних ситуацій тощо. Вона дозволяє опанувати навички навчальної, наукової й професійної діяльності, сприяє поглибленню й розширенню знань, пробудженню інтересу до пізнавальної діяльності, оволодінню прийомами процесу пізнання, розвитку пізнавальних здібностей.

Самостійна та індивідуальна робота спрямована на досягнення студентом запланованих освітньою програмою результатів навчання, а також на формування здатностей до самостійної роботи у навчальній, науковій, майбутній професійній діяльності, на оволодіння досвідом творчої, дослідницької, соціально значущої діяльності.

Тематика самостійної та індивідуальної роботи базується на програмовому змісті навчальної дисципліни «Педагогіка I («Основи педагогіки», «Дидактика»)), враховується його специфіка та рівень складності окремих тем, їхня інформаційна забезпеченість.

Метою методичних рекомендацій щодо забезпечення самостійної та індивідуальної роботи студентів з дисципліни «Педагогіка I («Основи педагогіки», «Дидактика»)) є допомога майбутнім учителям початкових класів оволодіти механізмами самостійної роботи за програмою, визначити її особливості, актуалізувати розвиток професійно значущих особистих здібностей та вмінь.

ПРОГРАМОВИЙ ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПЕДАГОГІКА І («ОСНОВИ ПЕДАГОГІКИ», «ДИДАКТИКА»)»

Педагогіка як наука

Поняття про педагогіку. Виникнення і розвиток педагогіки. Предмет і завдання педагогіки. Педагогічна наука і педагогічна практика. Система педагогічних наук. Зв'язок педагогіки з іншими науками.

Методологія і методи науково-педагогічних досліджень

Поняття про метод дослідження. Педагогічне спостереження: суть, види, вимоги до проведення. Метод педагогічного експерименту. Метод вивчення продуктів діяльності. Соціологічні та математичні методи.

Розвиток і формування особистості

Поняття «розвиток та формування особистості». Індивід, індивідуальність, особистість. Вплив спадковості та середовища на розвиток особистості. Роль виховання у розвитку людини і формуванні її особистості. Діяльність особистості як фактор її розвитку. Вікова періодизація. Особливості анатомо-фізіологічного та психічного розвитку дітей молодшого шкільного віку.

Педагогічний процес

Суть педагогічного процесу. Рушійні сили педагогічного процесу. Педагогічний процес як система. Цілісність педагогічного процесу. Організація педагогічного процесу. Вчитель як суб'єкт педагогічного процесу. Основні вимоги до вчителя.

Дидактика як теорія освіти і навчання

Поняття про дидактику. Предмет і завдання дидактики. Зв'язок дидактики з іншими науками. Історія розвитку дидактики. Основні категорії дидактики. Основні тенденції сучасної освіти.

Процес навчання

Суть процесу навчання. Процес навчання як система. Цільовий компонент процесу навчання. Стимуляційно-мотиваційний компонент процесу навчання. Змістовий компонент навчального процесу. Операційно-діяльнісний компонент навчально-пізнавальної діяльності учнів. Контрольно-регулювальний компонент навчально-пізнавальної діяльності. Оцінно-результативний компонент якості оволодіння виучуваним матеріалом. Взаємозв'язок навчання, розвитку і виховання.

Закономірності і принципи навчання

Закономірності навчання, їх класифікація. Поняття про принцип, правило навчання. Характеристика основних дидактичних принципів. Принцип спрямованості навчання на вирішення завдань освіти, розвитку і виховання. Принцип зв'язку теорії з практикою, з життям. Принцип науковості. Принцип доступності. Принцип систематичності і послідовності. Принцип свідомості і активності. Принцип наочності. Принцип міцності.

Зміст освіти

Зміст освіти, фактори, що його зумовлюють. Наукові вимоги до формування змісту освіти. Реалізація змісту освіти в сучасній школі. Навчальний план. Навчальна програма. Навчальні підручники і посібники.

Методи і засоби навчання

Поняття про методи навчання, їх класифікація. Методи організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності. Методи стимулювання і мотивації учіння. Методи контролю і самоконтролю у навчанні. Проблема оптимального вибору методів навчання. Засоби навчання.

Форми організації навчання

Поняття про форму організації навчання. З історії розвитку організаційних форм навчання. Урок – основна форма організації навчання, вимоги до уроку. Типи і структура уроків. Підготовка вчителя до уроку. Аналіз і самоаналіз уроку.

Допоміжні та нетрадиційні форми організації навчання

Методика проведення навчальних екскурсій. Домашня самостійна робота. Організація самопідготовки в режимі групи продовженого дня. Дидактичні особливості проведення нестандартних уроків.

Контроль і оцінювання навчальної діяльності учнів

Поняття про контроль і діагностику навчання. Види, форми і методи контролю. Оцінка знань, умінь і навичок. Формувальне оцінювання навчальних досягнень учнів.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Мета самостійної та індивідуальної роботи дисципліни «Педагогіка I («Основи педагогіки», «Дидактика»))» – сприяти засвоєнню в повному обсязі навчальної програми та формуванню самостійності як важливої особистісної ознаки і професійної якості, сутність якої полягає в умінні систематизувати, планувати й контролювати власну діяльність.

Завдання – вивчення питань, винесених на самостійне опрацювання, засвоєння знань, умінь, навичок, закріплення та систематизація здобутих на лекціях знань, їх застосування при виконанні практичних завдань та творчих робіт, виявлення прогалин у системі знань із предмета, забезпечення підготовки до семінарських занять, контрольного заходу та підсумкового контролю.

Для реалізації самостійної та індивідуальної роботи у процесі вивчення навчальної дисципліни «Педагогіка I («Основи педагогіки», «Дидактика»))» студенти виконують завдання різних типів і рівнів складності, зокрема: опрацювання лекційного матеріалу; підготовка теоретичних питань з курсу; виконання завдань для самоконтролю; пошукова робота; опрацювання законодавчої та нормативно-правової бази, періодичної літератури, першоджерел; підготовка рефератів, доповідей, повідомлень; розв'язання педагогічних задач та аналіз педагогічних ситуацій тощо. Засвоєний у процесі самостійної роботи навчальний матеріал вноситься на поточний контроль.

Щоб самостійна робота була ефективною, студент має глибоко усвідомити її необхідність, мету й подальшу корисність для себе. Обов'язкові умови успішного виконання: точне і конкретне визначення завдання, його вмотивованість, знання методики виконання, терміни і форми контролю, надання консультативної допомоги з боку викладача.

Опрацювання лекційного матеріалу. Плідна та активна робота студентів на лекціях є запорукою успішного оволодіння змістом виучуваного матеріалу. На початку лекції, як правило,

викладач оголошує тему, план, рекомендовану літературу. Тому слід уважно слухати, аналізувати отриману інформацію, а також конспектувати найважливішу інформацію. Наприкінці лекції можна поставити викладачеві запитання, отримати роз'яснення незрозумілих положень. Належне ведення конспекту забезпечить збереження необхідної інформації, яку в будь-який час можна буде прочитати та проаналізувати.

Підготовка до семінарських занять. У процесі самостійної підготовки до семінарських занять студенти повинні опрацювати прослуханий лекційний матеріал, всебічно розглянути зміст питань, що виносяться на заняття, опрацювати основну та додаткову літературу, відповідні нормативно-правові документи, опрацювати питання, які винесені на самостійне вивчення. Перевірку засвоєння знань слід здійснювати за допомогою питань для самоконтролю, які охоплюють основні положення, що підлягають засвоєнню відповідно до кожної теми дисципліни.

При підготовці до семінарських занять студент уважно читає конспект лекції та аналізує повторно інформацію, звіряє наявність викладеного на лекції та законспектованого ним матеріалу із планом семінарського заняття. Відсутність у конспекті матеріалу з окремих питань лекції, неповне розкриття того чи іншого питання або винесення їх на самостійне опрацювання зобов'язує студента звернутися до рекомендованих підручників, навчальних посібників чи нормативно-правових актів. Кращій підготовці до семінарських занять сприятиме використання технічних засобів навчання, що допомагає здійснювати пошук і систематизацію необхідної інформації, мінімізує витрати часу на такі дії, оптимізує самостійну роботу студентів, надає доробкам студентів закінченого і естетичного вигляду.

На семінарських заняттях використовуються різні форми та методи контролю знань, як от: усне опитування, дискусія, реферативні повідомлення та їх обговорення, вирішення практичних завдань, тестовий контроль та ін.

На семінарському занятті слід чітко формулювати основні теоретичні положення; обґрунтовувати та доводити свої

міркування і твердження; давати повну відповідь на поставлене запитання; доповнювати доповідача.

Загальні вимоги до учасників семінарського заняття:

- обов'язково опрацювати рекомендовану літературу;
- підготуватися до виступу з кожного питання плану семінару;
- підготувати відповіді на питання для обговорення;
- рекомендовано виступати не з місця, а перед усією аудиторією;
- викладати думки своїми словами, а не завченими фразами;
- будувати виступ згідно з планом, користуючись конспектом лише в разі цитування першоджерел;
- враховувати, що кожен виступ має складатися з трьох частин: вступу, основної частини і висновку;
- вільно триматися перед аудиторією, грамотно і переконливо говорити;
- кожен студент бере участь в обговоренні всіх питань семінару;
- формулювання своєї позиції розпочинати словами «я вважаю, що...», «моя позиція з цього питання така...» і т.д.

Записи під час роботи з літературою. Під час опрацювання матеріалу у підручниках, посібниках, навчально-методичних виданнях потрібно вести записи, інакше малознайомий матеріал швидко забувається. Такі записи можна робити на полях книги чи статті (якщо це видання з вашої особистої бібліотеки), на окремих аркушах, у зошиті, на картках. На полях роблять помітки олівцем. Визначають найбільш важливі місця, доповнюють своїми знаннями чи міркуваннями викладене, позначають твердження, що були не зрозумілі. У разі необхідності такі помітки можна стерти. На окремих аркушах роблять записи для тематичних підборок матеріалу, який потім можна систематизувати. У зошитах опрацьовують великі за обсягом роботи. Картки використовують у разі подальшої систематизації обробленого матеріалу у вигляді картотеки. Записи повинні містити повні вихідні дані про видання, важливі

положення, цифрові дані, основні факти, нові висновки тощо. Завдання таких записів – швидко відновлювати уявлення про зміст роботи, з вичерпною повнотою вміти відтворити важливі частини тексту.

Конспектування. У конспект вносяться найбільш важливі відомості з матеріалу, який вивчається самостійно. Кожний запис потрібно попередньо продумати. Писати слід чітко, використовувати зрозумілі скорочення слів та умовні позначення. У записах роблять інтервали, залишають береги на кожному аркуші, щоб можна було вносити доповнення, уточнення, виправлення, власні коментарі. Кожну нову думку починають з абзацу. Виділяють назви розділів, визначення, схеми, важкі та найбільш важливі місця. Конспект є ефективним, якщо міцно закріплює в пам'яті самостійно отриману інформацію.

Складання плану. План – це сукупність основних думок, назв елементів тексту у формі питання чи твердження. Самостійне складання плану сприяє глибокому аналізу тексту: розумінню структури, виділенню основних положень, визначенню головного, логічному членуванню матеріалу на частини, групуванню власних думок щодо опрацьованого матеріалу.

Формулювання тез. Тези – це коротко сформульовані основні положення тексту, стисле викладення головних його ідей, які увібрали в себе сутність переробленого самостійно матеріалу. Їх записують у вигляді цитат із тексту або своїми словами. У тезах внаслідок їх лаконічності відсутні приклади, що доводять певні факти.

Тестовий контроль. Одним із способів контролю знань студентів є тестове опитування. Особливість роботи при підготовці до тестового контролю полягає в тому, що правильне виконання тестових завдань потребує точних знань, а в окремих випадках – розвитку інтуїтивного мислення, оскільки під час тестування заборонено користуватися будь-якими джерелами. Тестове завдання складається з одного питання і декількох варіантів відповідей, серед яких одна чи кілька правильних. У кінці заняття викладач робить висновок щодо рівня підготовки

студентів до заняття, відзначає позитивні і негативні сторони відповідей, аналізує їх та оцінює.

Написання реферату. Написання реферату розпочинається із складання змісту, який повинен містити такі елементи: вступ; 2–3 розділи, які можуть ділитись на підрозділи; висновки; список використаних джерел. У вступі визначається теоретичне і практичне значення теми. В основній частині розкривається зміст досліджуваної проблеми. Робота повинна завершуватись висновками, в яких викладаються основні результати дослідження, а також списком використаних джерел, оформлених згідно встановлених вимог.

Аналіз педагогічних ситуацій. Важливим засобом у засвоєнні знань студентами є вирішення ситуаційних задач, яке повинно носити творчий, аналітичний та самостійний характер з детальним обґрунтуванням рішень.

ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Тема. Педагогіка як наука

Завдання для самостійного пошуку:

1. Зверніться до творчої спадщини відомих педагогів минулого (Я.Коменського, Ж.-Ж.Руссо, А.Дістервега, Й.Песталоцці та ін.) і занотуйте їхні міркування про значення педагогічної науки у розв'язанні виховних завдань.
2. Із творів А.Макаренка і В.Сухомлинського випишіть 4-5 думок про важливість педагогічної теорії в діяльності вчителя-вихователя.
3. Складіть хронологічну таблицю:

<i>Прізвище педагога</i>	<i>Внесок у розвиток педагогіки</i>	<i>Наукові праці</i>

Теми для рефератів, доповідей та повідомлень:

1. Філософські основи педагогіки.
2. Історія розвитку педагогіки як самостійної науки.
3. Сутність та зміст основних категорій педагогіки.
4. Система педагогічних наук.
5. Завдання педагогіки на сучасному етапі.

Рекомендована література:

1. Кузьмінський А. Л. Педагогіка: Підручник / А.Л. Кузьмінський, В.Л. Омеляненко. – К.: Знання-Пресс, 2003. – 418 с.
2. Молнар Т. І. Педагогіка I («Основи педагогіки», «Дидактика»): Опорні конспекти лекцій для студентів

- денної форми навчання спеціальності 013 «Початкова освіта» ОС «Молодший бакалавр» / Т. І. Молнар. – Мукачєво: МДУ, 2020. – 88 с.
3. Молнар Т. І. Педагогіка І («Основи педагогіки», «Дидактика»): Методичні рекомендації до проведення семінарських занять для студентів денної форми навчання спеціальності 013 «Початкова освіта» ОС «Молодший бакалавр» / Т. І. Молнар. – Мукачєво: МДУ, 2020. – 58 с.
  4. Пальчевський С. Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / С. Пальчевський. – К.: Каравела, 2007. – 575 с.
  5. Фізеші О.Й. Педагогіка: Основи педагогіки. Дидактика. Теорія та методика виховання. Школотнавство: Навчальний посібник / О.Й. Фізеші. – К: Кондор-Видавництво, 2013. – 390 с.

Тема. Методологія і методи науково-педагогічних досліджень

Завдання для самостійного пошуку:

1. Підготуйте програму бесіди з молодшими школярами на тему «Вільний час учня».
2. Спробуйте висловити аргументи щодо переваг та недоліків певного методу дослідження.
3. Проаналізуйте різні джерела і підготуйте реферат на тему: «Математична обробка результатів педагогічного експерименту».

Теми для рефератів, доповідей та повідомлень:

1. Методологія та організація наукових досліджень.
2. Методи дослідження в педагогіці.
3. Специфіка дослідницької діяльності вчителя початкових класів.
4. Методи дослідження міжособистісних стосунків в учнівському колективі.
5. Тестування як засіб педагогічної діагностики.

Рекомендована література:

1. Волкова Н.П. Педагогіка: Посібник для студентів вищих навчальних закладів / Н.П. Волкова. – К.: Видавничий центр «Академія», 2001. – 576 с.
2. Зайченко І. В. Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів / І. В. Зайченко. – Чернівці, 2002. – 528 с.
3. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка: Навчальний посібник. – 3-є видання, доповнене / Н.Є. Мойсеюк. – К., 2001. – 350 с.
4. Молнар Т. І. Педагогіка I («Основи педагогіки», «Дидактика»): Опорні конспекти лекцій для студентів денної форми навчання спеціальності 013 «Початкова

- освіта» ОС «Молодший бакалавр» / Т. І. Молнар. – Мукачево: МДУ, 2020. – 88 с.
5. Молнар Т. І. Педагогіка І («Основи педагогіки», «Дидактика»): Методичні рекомендації до проведення семінарських занять для студентів денної форми навчання спеціальності 013 «Початкова освіта» ОС «Молодший бакалавр» / Т. І. Молнар. – Мукачево: МДУ, 2020. – 58 с.

Тема. Розвиток і формування особистості

Завдання для самостійного пошуку:

1. Користуючись навчальними посібниками з вікової фізіології та дитячої психології, випишіть особливості анатомо-фізіологічного і психічного розвитку дітей молодшого шкільного віку та педагогічні вимоги до їх урахування в освітньому процесі початкової школи.
2. Наведіть 2-3 приклади впливу соціального середовища на розвиток особистості дитини.
3. Опрацюйте теорію Л. Виготського про зони «актуального та найближчого розвитку» особистості.
4. Проаналізуйте процеси власного розвитку і назвіть прояви соціального успадкування.

Теми для рефератів, доповідей та повідомлень:

1. Біологічне і соціальне у розвитку людини.
2. Вікові етапи розвитку особистості.
3. Особливості соціалізації учнів початкової школи.
4. Особливості психічних і пізнавальних процесів молодших школярів.
5. Диференційований та індивідуальний підхід у навчанні і вихованні дітей.

Рекомендована література:

1. Максимюк С.П. Педагогіка: Навч. посіб. / С.П. Максимюк; М-во освіти і науки України, Рівненський держ. гуманіт. Ун-т. – К.: Кондор, 2005. – 672 с.
2. Молнар Т. І. Педагогіка I («Основи педагогіки», «Дидактика»): Опорні конспекти лекцій для студентів денної форми навчання спеціальності 013 «Початкова освіта» ОС «Молодший бакалавр» / Т. І. Молнар. – Мукачево: МДУ, 2020. – 88 с.

3. Молнар Т. І. Педагогіка І («Основи педагогіки», «Дидактика»): Методичні рекомендації до проведення семінарських занять для студентів денної форми навчання спеціальності 013 «Початкова освіта» ОС «Молодший бакалавр» / Т. І. Молнар. – Мукачево: МДУ, 2020. – 58 с.
4. Фізеші О.Й. Педагогіка: Основи педагогіки. Дидактика. Теорія та методика виховання. Школознавство: Навчальний посібник / О.Й. Фізеші. – К: Кондор-Видавництво, 2013. – 390 с.
5. Фіцула М. М. Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти / М. М. Фіцула. – К.: Видавничий центр «Академія», 2002. – 528 с.

Тема. Педагогічний процес

Завдання для самостійного пошуку:

1. Зверніться до педагогічної спадщини Я. Коменського, Й. Песталоцці, А. Дістервега, К. Ушинського, Ж.-Ж. Руссо, А. Макаренка, В. Сухомлинського і проаналізуйте їхні думки про місце і роль учителя в суспільстві, його якості та вміння.
2. Проаналізуйте вплив особистості вчителя на становлення Вас як особистості. Викладіть свої думки у творчій роботі на одну із тем: «Учитель у моєму житті», «Мій ідеал учителя».
3. Використовуючи джерела народної педагогіки (народні легенди, прислів'я, казки, національні звичаї), виписіть міркування народу про значення вчителя у житті людини і розвитку суспільства.

Теми для рефератів, доповідей та повідомлень:

1. Закономірності педагогічного процесу.
2. Вчитель як організатор педагогічного процесу.
3. Педагогічна майстерність вчителя та її елементи.
4. Професійно важливі якості вчителя початкових класів.
5. Вимоги до вчителя Нової української школи.

Рекомендована література:

1. Зайченко І. В. Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів / І. В. Зайченко. – Чернігів, 2002. – 528 с.
2. Молнар Т.І. Педагогічна майстерність учителя початкової школи: сутність, шляхи формування / Т.І. Молнар // Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія «Педагогіка та психологія»:

- збірник наукових праць / Ред. кол.: Г. В. Товканець (гол. ред.) та ін. – Мукачево: Вид-во МДУ, 2018. – Випуск 1(7). – С.121-124.
3. Молнар Т. І. Педагогіка І («Основи педагогіки», «Дидактика»): Опорні конспекти лекцій для студентів денної форми навчання спеціальності 013 «Початкова освіта» ОС «Молодший бакалавр» / Т. І. Молнар. – Мукачево: МДУ, 2020. – 88 с.
  4. Молнар Т. І. Педагогіка І («Основи педагогіки», «Дидактика»): Методичні рекомендації до проведення семінарських занять для студентів денної форми навчання спеціальності 013 «Початкова освіта» ОС «Молодший бакалавр» / Т. І. Молнар. – Мукачево: МДУ, 2020. – 58 с.
  5. Ягупов В. В. Педагогіка: Навч. посіб. / В.В. Ягупов – К.: Либідь, 2003. – 560 с.

Тема. Дидактика як теорія освіти і навчання

Завдання для самостійного пошуку:

1. Ознайомтесь із міркуваннями Я. Коменського, К. Ушинського, В. Сухомлинського щодо завдань дидактики у системі освіти.
2. Ознайомтесь із Державною національною програмою «Освіта» і випишіть провідні завдання реформування й удосконалення освіти в Україні.
3. Складіть таблицю, відобразивши у ній прізвища відомих вчених-дидактиків та ідеї, якими вони збагатили дидактику.
4. Проаналізуйте у різних джерелах тлумачення деяких понять дидактики, а саме: «навчання», «освіта», «учіння», «викладання», «знання». Виокреміть їх суттєві ознаки в різних авторів, сформулюйте власний варіант з використанням виокремлених ознак.

Теми для рефератів, доповідей та повідомлень:

1. «Велика дидактика» Я. Коменського. Обґрунтування класно-урочної системи.
2. Внесок західноєвропейських педагогів у розвиток дидактики (кін. XVIII – I пол. XIX ст.): Й. Песталоцці, А. Дістервег, Й. Герbart.
3. Дидактика К. Ушинського.
4. Дидактична система В. Сухомлинського.
5. Педагогічна діяльність вчителів-новаторів 70-80-х рр. XX століття (Ш. Амонашвілі, В. Шаталов, С. Лисенкова).

Рекомендована література:

1. Бондар В. І. Дидактика: Підручник для студ. вищих пед. навч. закладів / В. І. Бондар. – Київ: Либідь, 2005. – 264 с.
2. Молнар Т. І. Педагогіка І («Основи педагогіки», «Дидактика»): Опорні конспекти лекцій для студентів денної форми навчання спеціальності 013 «Початкова освіта» ОС «Молодший бакалавр» / Т. І. Молнар. – Мукачєво: МДУ, 2020. – 88 с.
3. Молнар Т. І. Педагогіка І («Основи педагогіки», «Дидактика»): Методичні рекомендації до проведення семінарських занять для студентів денної форми навчання спеціальності 013 «Початкова освіта» ОС «Молодший бакалавр» / Т. І. Молнар. – Мукачєво: МДУ, 2020. – 58 с.
4. Савченко О. Я. Дидактика початкової освіти: Підручн. / О. Я. Савченко. – К: Грамота, 2012. – 504 с.
5. Фізеші О. Й. Педагогіка: Основи педагогіки. Дидактика. Теорія та методика виховання. Школотзнавство: Навчальний посібник / О.Й. Фізеші. – К: Кондор-Видавництво, 2013. – 390 с.

Тема. Процес навчання

Завдання для самостійного пошуку:

1. Ознайомтесь зі змістом Державної національної програми «Освіта» і випишіть завдання удосконалення навчального процесу.
2. Проаналізуйте 1-2 уроки з погляду реалізації вимог логіки навчального процесу та структурних компонентів процесу навчання.
3. Доберіть приклади із власного життя стосовно ролі і впливу мотивів навчання на власну пізнавальну діяльність.
4. Сформулюйте для себе як майбутнього вчителя 10-12 правил організації процесу навчання на науковій основі.

Теми для рефератів, доповідей та повідомлень:

1. Процес навчання, характеристика його функцій та складових компонентів.
2. Структура діяльності вчителя.
3. Психолого-педагогічні основи навчально-пізнавальної діяльності учнів. Класифікація мотивів учіння.
4. Основні види навчання.
5. Оптимізація та інтенсифікація процесу навчання.

Рекомендована література:

1. Кузьмінський А. Л. Педагогіка: Підручник / А.Л. Кузьмінський, В.Л. Омеляненко. – К.: Знання-Пресс, 2003. – 418 с.
2. Молнар Т. І. Педагогіка I («Основи педагогіки», «Дидактика»): Опорні конспекти лекцій для студентів денної форми навчання спеціальності 013 «Початкова

- освіта» ОС «Молодший бакалавр» / Т. І. Молнар. – Мукачево: МДУ, 2020. – 88 с.
3. Молнар Т. І. Педагогіка І («Основи педагогіки», «Дидактика»): Методичні рекомендації до проведення семінарських занять для студентів денної форми навчання спеціальності 013 «Початкова освіта» ОС «Молодший бакалавр» / Т. І. Молнар. – Мукачево: МДУ, 2020. – 58 с.
  4. Савченко О. Я. Дидактика початкової освіти: Підручн. / О. Я. Савченко. – К: Грамота, 2012. – 504 с.
  5. Червінська І. Б. Дидактика початкової школи: практичний курс: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / І. Б. Червінська. – Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2015. – 200 с.

Тема. Закономірності і принципи навчання

Завдання для самостійного пошуку:

1. Випишіть із праць Я. Коменського, К. Ушинського, В. Сухомлинського міркування про сутність принципів навчання та вимоги щодо їх реалізації.
2. На основі власних суджень зробіть ранжування основних принципів навчання, виходячи з їхнього сутнісного змісту.
3. Поспостерігайте 2-3 уроки і проаналізуйте, якою мірою були реалізовані вимоги дидактичних принципів.

Теми для рефератів, доповідей та повідомлень:

1. Загальні та конкретні закономірності як основа проектування уроку.
2. Застосування дидактичних принципів у педагогічній практиці.
3. Реалізація принципу наочності на уроках у початковій школі.
4. Правила реалізації дидактичних принципів Я. Коменського в сучасній початковій школі.
5. Традиційні та нетрадиційні принципи навчання у їх взаємозв'язку.

Рекомендована література:

1. Максименко В. П. Дидактика: курс лекцій: Навч. посіб. / В. П. Максименко – Хмельницький: ХмЦНП, 2013. – 222 с.
2. Молнар Т. І. Педагогіка I («Основи педагогіки», «Дидактика»): Опорні конспекти лекцій для студентів денної форми навчання спеціальності 013 «Початкова

- освіта» ОС «Молодший бакалавр» / Т. І. Молнар. – Мукачево: МДУ, 2020. – 88 с.
3. Молнар Т. І. Педагогіка І («Основи педагогіки», «Дидактика»): Методичні рекомендації до проведення семінарських занять для студентів денної форми навчання спеціальності 013 «Початкова освіта» ОС «Молодший бакалавр» / Т. І. Молнар. – Мукачево: МДУ, 2020. – 58 с.
  4. Пальчевський С. С. Педагогіка: навч. посіб. / С. С. Пальчевський. – 2-ге вид. – К.: Каравела, 2012. – 496 с.
  5. Фізеші О. Й. Педагогіка: Основи педагогіки. Дидактика. Теорія та методика виховання. Школознавство: Навчальний посібник / О.Й. Фізеші. – К: Кондор-Видавництво, 2013. – 390 с.

Тема. Зміст освіти

Завдання для самостійного пошуку:

1. Опрацюйте Державну національну програми «Освіта» з погляду реформування змісту освіти в Україні.
2. Опрацюйте зміст Концепції Нової української школи. Яка її мета?
3. Проаналізуйте навчальний план для початкової школи, ознайомтесь з освітніми галузями та предметами, які їх реалізують.
4. Ознайомтесь із навчальною програмою (предмет – на вибір), опишіть її структуру. Визначте принцип побудови програми (лінійний чи концентричний).
5. Ознайомтесь із підручником для початкової школи (предмет – на вибір), проаналізуйте його структуру, визначте позатекстові компоненти підручника.

Теми для рефератів, доповідей та повідомлень:

1. Історія реформування змісту шкільної освіти.
2. Наукові основи змісту освіти та шляхи його вдосконалення відповідно до Законів України «Про освіту», «Про загальну середню освіту».
3. Державний стандарт початкової освіти.
4. Зміст освіти: освітні галузі.
5. Модельні навчальні програми для НУШ.

Рекомендована література:

1. Державний стандарт початкової освіти. – Режим доступу:
<http://dano.dp.ua/attachments/article/303/Державний%20стандарт%20початкової%20освіти.pdf>
2. Бібік Н.М. Нова українська школа: порадник для вчителя / Під заг. ред. Бібік Н. М. – К.: ТОВ

- «Видавничий дім «Плеяди», 2017. – 206 с.
3. Концепція Нової української школи. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
  4. Молнар Т. І. Педагогіка І («Основи педагогіки», «Дидактика»): Опорні конспекти лекцій для студентів денної форми навчання спеціальності 013 «Початкова освіта» ОС «Молодший бакалавр» / Т. І. Молнар. – Мукачєво: МДУ, 2020. – 88 с.
  5. Молнар Т. І. Педагогіка І («Основи педагогіки», «Дидактика»): Методичні рекомендації до проведення семінарських занять для студентів денної форми навчання спеціальності 013 «Початкова освіта» ОС «Молодший бакалавр» / Т. І. Молнар. – Мукачєво: МДУ, 2020. – 58 с.

Тема. Методи і засоби навчання

Завдання для самостійного пошуку:

1. Опрацювавши різні джерела, проаналізуйте підходи до класифікації методів навчання та спробуйте запропонувати власний варіант.
2. Відвідайте 2-3 уроки вчителів початкової школи, проаналізуйте, які методи навчання були використані, оцініть їх ефективність.
3. Проаналізуйте методи навчання, які були використані викладачем ЗВО (на прикладі певного заняття).

Теми для рефератів, доповідей та повідомлень:

1. Поняття про методи, методичні прийоми та засоби навчання.
2. Підходи до класифікації методів навчання.
3. Дидактичні вимоги щодо використання наочності на уроках у початковій школі.
4. Інтерактивна дошка: функціональні особливості та освітньо-розвивальні можливості.
5. Організація роботи учнів із підручником.

Рекомендована література:

1. Молнар Т. І. Педагогіка І («Основи педагогіки», «Дидактика»): Опорні конспекти лекцій для студентів денної форми навчання спеціальності 013 «Початкова освіта» ОС «Молодший бакалавр» / Т. І. Молнар. – Мукачево: МДУ, 2020. – 88 с.
2. Молнар Т. І. Педагогіка І («Основи педагогіки», «Дидактика»): Методичні рекомендації до проведення семінарських занять для студентів денної форми навчання спеціальності 013 «Початкова освіта»

ОС «Молодший бакалавр» / Т. І. Молнар. – Мукачево: МДУ, 2020. – 58 с.

3. Молнар Т. І. Роль наочності в системі засобів навчання молодших школярів / Т. І. Молнар, І. Д. Варга // Сучасні тенденції розвитку науки й освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів: збірник тез доповідей за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції, 14-15 травня 2020 р., Мукачево / Ред.кол.: Т. Д. Щербан (гол.ред.) та ін. – Мукачево: Вид-во МДУ, 2020. – С. 41-43.
4. Чайка В. М. Основи дидактики: навч. посіб. / В. М. Чайка. – К.: Академвидав, 2011. – 240 с.
5. Червінська І. Б. Дидактика початкової школи: практичний курс: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / І. Б. Червінська. – Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2015. – 200 с.

Тема. Форми організації навчання

Завдання для самостійного пошуку:

1. Одна з найпоширеніших у педагогічній теорії та практиці класифікація типів уроків за провідною дидактичною метою занять, яку запропонував В.Онишук: урок засвоєння нових знань; формування умінь і навичок; застосування знань, умінь і навичок; узагальнення та систематизації знань, умінь і навичок; контролю та корекції знань, умінь і навичок; комбінований урок. Визначте їх структуру.
2. Запишіть визначення та проаналізуйте за різними джерелами тлумачення поняття «урок». Виокреміть його суттєві ознаки в різних авторів та запишіть у таблицю. Сформулюйте власний варіант з використанням виокремлених ознак.

Суттєва ознака поняття	Автори, які визначають дану ознаку

3. Зверніться до праці Я. Коменського «Велика дидактика» і віднайдіть рекомендації щодо організації і проведення уроку, які з них заслуговують на увагу в сучасній школі.

Теми для рефератів, доповідей та повідомлень:

1. Класно-урочна система навчання, її суть та історія розвитку.
2. Ш. Амонашвілі про особливості організації навчання в початковій школі.
3. Типи уроків. Багатоваріантність структури уроків.

4. Підготовка вчителя до уроку, самоаналіз його результатів.
5. Особливості підготовки та проведення відкритого уроку.

Рекомендована література:

1. Молнар Т. І. Педагогіка І («Основи педагогіки», «Дидактика»): Опорні конспекти лекцій для студентів денної форми навчання спеціальності 013 «Початкова освіта» ОС «Молодший бакалавр» / Т. І. Молнар. – Мукачево: МДУ, 2020. – 88 с.
2. Молнар Т. І. Педагогіка І («Основи педагогіки», «Дидактика»): Методичні рекомендації до проведення семінарських занять для студентів денної форми навчання спеціальності 013 «Початкова освіта» ОС «Молодший бакалавр» / Т. І. Молнар. – Мукачево: МДУ, 2020. – 58 с.
3. Пальчевський С. Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / С. Пальчевський. – К.: Каравела, 2007. – 575 с.
4. Савченко О. Я. Дидактика початкової освіти: Підручн. / О. Я. Савченко. – К: Грамота, 2012. – 504 с.
5. Фізеші О. Й. Педагогіка: Основи педагогіки. Дидактика. Теорія та методика виховання. Школознавство: Навчальний посібник / О.Й. Фізеші. – К: Кондор-Видавництво, 2013. – 390 с.

Тема. Допоміжні та нетрадиційні форми організації навчання

Завдання для самостійного пошуку:

1. Ознайомтесь зі змістом книги «Педагогічний пошук» і випишіть 4-5 яскравих прикладів прояву професійної майстерності учителів-новаторів в організації освітнього процесу.
2. Опрацювавши навчально-методичну літературу, опишіть структуру нетрадиційних уроків у початковій школі (інтегрованого уроку, уроку-змагання, уроку-дослідження, уроку-подорожі тощо).
3. З'ясуйте думку учителів-практиків щодо ефективності нетрадиційних уроків у початковій школі, які їхні переваги та недоліки.

Теми для рефератів, доповідей та повідомлень:

1. Позаурочні форми організації навчання.
2. Місце і роль домашньої самостійної роботи в освітньому процесі.
3. Навчальна екскурсія в системі шкільної освіти.
4. Дидактичні особливості інтегрованих уроків.
5. Вплив нетрадиційних уроків на розвиток молодших школярів.

Рекомендована література:

1. Волкова Н.П. Педагогіка: Посібник для студентів вищих навчальних закладів / Н.П. Волкова. – К.: Видавничий центр «Академія», 2001. – 576 с.
2. Молнар Т. І. Педагогіка I («Основи педагогіки», «Дидактика»): Опорні конспекти лекцій для студентів денної форми навчання спеціальності 013 «Початкова

- освіта» ОС «Молодший бакалавр» / Т. І. Молнар. – Мукачево: МДУ, 2020. – 88 с.
3. Молнар Т. І. Педагогіка І («Основи педагогіки», «Дидактика»): Методичні рекомендації до проведення семінарських занять для студентів денної форми навчання спеціальності 013 «Початкова освіта» ОС «Молодший бакалавр» / Т. І. Молнар. – Мукачево: МДУ, 2020. – 58 с.
  4. Савченко О. Я. Дидактика початкової освіти: Підручн. / О. Я. Савченко. – К: Грамота, 2012. – 504 с.
  5. Фізеші О.Й. Педагогіка: Основи педагогіки. Дидактика. Теорія та методика виховання. Школознавство: Навчальний посібник / О.Й. Фізеші. – К: Кондор-Видавництво, 2013. – 390 с.

Тема. Контроль і оцінка навчальної діяльності учнів

Завдання для самостійного пошуку:

1. Складіть завдання для тестової перевірки знань, умінь і навичок учнів (клас, предмет – на вибір).
2. Опрацюйте Критерії оцінювання знань, умінь і навичок учнів за 12-бальною шкалою.
3. Підготуйте доповідь про особливості формувального оцінювання в Новій українській школі.

Теми для рефератів, доповідей та повідомлень:

1. Оцінювання навчальних досягнень молодших школярів в контексті ідей гуманної педагогіки.
2. Особливості вербального оцінювання першокласників.
3. Формувальне оцінювання процесу і результату навчання молодших школярів у Новій українській школі.
4. Нові форми оцінювання навчальних досягнень учнів: тестові завдання та освітні портфоліо.
5. Дидактичні вимоги до організації контрольної оцінювальної діяльності

Рекомендована література:

1. Бібік Н.М. Нова українська школа: порадник для вчителя / Під заг. ред. Бібік Н. М. – К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. – 206 с.
2. Молнар Т. І. Педагогіка I («Основи педагогіки», «Дидактика»): Опорні конспекти лекцій для студентів денної форми навчання спеціальності 013 «Початкова освіта» ОС «Молодший бакалавр» / Т. І. Молнар. – Мукачево: МДУ, 2020. – 88 с.
3. Молнар Т. І. Педагогіка I («Основи педагогіки», «Дидактика»): Методичні рекомендації до проведення

семінарських занять для студентів денної форми навчання спеціальності 013 «Початкова освіта» ОС «Молодший бакалавр» / Т. І. Молнар. – Мукачєво: МДУ, 2020. – 58 с. Фізеші О. Й. Педагогіка: Основи педагогіки. Дидактика. Теорія та методика виховання. Школознавство: Навчальний посібник / О. Й. Фізеші. – К: Кондор-Видавництво, 2013. – 390 с.

4. Савченко О. Я. Дидактика початкової освіти: Підручник / О. Я. Савченко. – К: Грамота, 2012. – 504 с.
5. Червінська І. Б. Дидактика початкової школи: практичний курс: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / І. Б. Червінська. – Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2015. – 200 с.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ

1. Що таке педагогіка?

- а) особлива сфера суспільної діяльності з виховання людини, складовими частинами якої є освіта і навчання;
- б) наука, що вивчає процеси виховання, навчання і розвитку особистості;
- в) цілеспрямований та організований процес формування особистості.

2. Предметом педагогіки є:

- а) підготовка підростаючого покоління до життя;
- б) розробка правил, рекомендацій щодо реалізації виховання;
- в) процес цілеспрямованого розвитку і формування людської особистості в умовах її навчання, виховання й освіти.

3. Основна педагогічна ідея К. Д. Ушинського:

- а) народність виховання;
- б) культурне виховання;
- в) духовне виховання.

4. Назвати розділи загальної педагогіки:

- а) дошкільна педагогіка, педагогіка ЗЗСО;
- б) педагогіка професійно-технічної освіти, педагогіка вищої школи;
- в) основи педагогіки, теорія освіти та навчання, теорія виховання, теорія управління закладом освіти.

5. Систему педагогічних наук складають:

- а) загальні основи педагогіки, теорія навчання, теорія виховання, школознавство;
- б) педагогіка, психологія, анатомія, фізіологія, філософія;
- в) загальна педагогіка (базова дисципліна), загальнопедагогічні науки (вікова педагогіка, соціальна, спеціальна педагогіка), функціональні педагогічні науки (педагогіка професійно-технічної освіти, вищої школи,

галузеві педагогіки та ін.), історія педагогіки, порівняльна педагогіка.

6. Що таке метод педагогічного спостереження?

- а) спосіб дослідження психолого-педагогічних процесів формування особистості, встановлення об'єктивної закономірності виховання і навчання;
- б) організоване дослідження педагогічного процесу в природних умовах;
- в) послідовність здійснюваних пізнавальних і перетворюючих дій, операцій та впливів, спрямованих на вирішення дослідницьких завдань.

7. Індивід – це:

- а) окремий представник людського роду безвідносно до його якостей;
- б) кожна жива істота;
- в) людина, яка досягла певного рівня фізичного розвитку.

8. Обґрунтуйте поняття індивідуальність:

- а) несхожість на інших;
- б) рівень інтелектуального розвитку;
- в) сукупність зовнішніх та внутрішніх особливостей людини, що формують її своєрідність, відмінність від інших людей.

9. Від народження дитина отримує:

- а) потреби, інтереси, навички;
- б) задатки для розвитку певних здібностей;
- в) нічого не отримує.

10. Рушійні сили розвитку особистості:

- а) суперечності;
- б) закономірності;
- в) здібності.

11. Які особливості характеризують людину як особистість?

- а) розумність, відповідальність, свобода, особиста гідність, індивідуальність;
- б) працьовитість, низька адаптація до темряви, пластичність, акуратність;
- в) відповідальність, емоційність, ідеали.

12. Навчання – це:

- а) цілеспрямована взаємодія вчителя й учнів, у процесі якої засвоюються знання, формуються вміння та навички;
- б) передача учням знань, умінь і навичок;
- в) передача знань, умінь і навичок від одного покоління до іншого.

13. Освіта – це:

- а) процес засвоєння знань, умінь, навичок;
- б) формування моральних якостей особистості;
- в) процес і результат оволодіння системою наукових знань, умінь і навичок, формування на їх основі світогляду, моральних якостей особистості, розвитку її творчих сил і здібностей.

14. Педагогічний процес – це:

- а) процес, який здійснює вчитель у закладі освіти;
- б) процес набуття учнями необхідних знань, умінь, навичок;
- в) динамічна взаємодія вихователів і вихованців, спрямована на досягнення поставленої виховної мети.

15. Хто з педагогів уперше використав термін «дидактика»?

- а) Я.А. Коменський;
- б) Ж.Ж. Руссо;
- в) Ф.А. Дістервег.

16. Дати визначення поняття «дидактика»:

- а) окрема галузь педагогіки, яка досліджує теорію освіти і навчання;
- б) загальна теорія навчання та освіти;

в) галузь педагогіки, що вивчає завдання, зміст, організаційні форми та методи викладання певної дисципліни відповідно до вікових особливостей учнів.

17. У якій послідовності набуваються та формуються елементи навчання?

- а) знання, уміння, навички;
- б) навички, знання, уміння;
- в) знання, навички, уміння.

18. Із запропонованих відповідей виберіть правильну:

- а) навчання - це обопільний процес діяльності вчителя та учнів, спрямований на свідоме і міцне оволодіння останніми системою знань, умінь і навичок;
- б) навчання - це передача знань від вчителя до учня;
- в) навчання - це організація самостійної навчальної роботи учнів з метою оволодіння ними знаннями, вміннями, навичками.

19. Рушійними силами процесу навчання є:

- а) знання, уміння, навички;
- б) зовнішні та внутрішні протиріччя;
- в) мотиви.

20. Внутрішні імпульси, що спонукають до відповідальності в навчанні, старанності, акуратності, наполегливості – це:

- а) учіння;
- б) мотиви;
- в) здібності.

21. Хто з педагогів обґрунтував принцип наочності?

- а) К.Д. Ушинський;
- б) Я.А. Коменський;
- в) Й.Г. Песталоці.

22. До якого принципу Ви віднесете правило: «Працюючи з усім класом, пам'ятайте про кожного учня?»

- а) систематичність і послідовність навчання;

- б) індивідуальний та диференційований підхід у навчанні;
- в) правильної відповіді немає.

23. Об'єктивний, суттєвий, постійний зв'язок між педагогічними явищами, реалізація якого забезпечує розвиток освітнього процесу по висхідній лінії - це:

- а) принципи навчання;
- б) правила навчання;
- в) закономірності навчання.

24. Вихідні положення, на які необхідно спиратися в практичній навчальній діяльності - це:

- а) принципи навчання;
- б) правила навчання;
- в) закономірності навчання.

25. Навчальний план - це:

- а) документ, що визначає склад навчальних предметів, які вивчаються в закладі освіти, їх розподіл, тижневу й річну кількість годин, що відводяться на вивчення кожного навчального предмета, структуру навчального року;
- б) документ, що визначає тривалість навчального року, канікули, кількість годин з кожної дисципліни;
- в) документ, що визначає зміст і обсяг знань з кожного навчального предмета, умінь і навичок, які необхідно засвоїти, зміст розділів і тем з розподілом їх за роками навчання.

26. Метод навчання, який забезпечує перехід від одиничного до загального в пізнавальному процесі:

- а) індуктивний;
- б) аналітичний;
- в) дедуктивний.

27. Назвати методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

- а) словесні, наочні, практичні;

- б) методи формування пізнавальних інтересів учнів, метод стимулювання обов'язку і відповідальності в навчанні;
- в) усне опитування, письмовий контроль, практична контрольна перевірка.

28. Державний документ, у якому визначено зміст освіти з окремої навчальної дисципліни з виділенням розділів, тем, кількості годин на їх опрацювання – це:

- а) навчальний план;
- б) навчальна програма;
- в) навчальний підручник.

29. Вкажіть рядок, де схарактеризовано поняття «Підручник»:

- а) це документ, що визначає набір навчальних предметів, які вивчають у закладі освіти, їх розподіл, тижневу й річну кількість годин, відведених на кожний навчальний предмет, структуру навчального року;
- б) це документ, що визначає зміст і обсяг знань, умінь і навичок з кожного навчального предмета, зміст розділів і тем з розподілом їх за роками навчання;
- в) це книга, що містить основи наукових знань з певної навчальної дисципліни відповідно до мети навчання, визначеної програмою і вимогами дидактики.

30. Вкажіть рядок, в якому подано визначення бесіди як методу навчання:

- а) це діалогічний метод навчання, за якого вчитель із допомогою вдало поставлених питань спонукає учнів відтворювати раніше набуті знання, робити самостійні висновки на основі засвоєного фактичного матеріалу;
- б) це словесне тлумачення понять, явищ, слів, термінів, принципів дій, прикладів тощо;

КОНТРОЛЬ І ОЦІНЮВАННЯ САМОСТІЙНОЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ

Контроль і облік самостійної та індивідуальної роботи студента з дисципліни «Педагогіка І («Основи педагогіки», «Дидактика») здійснюється в межах поточного контролю шляхом оцінювання за чотирибальною (національною) шкалою різних видів робіт:

- виступ з основного питання;
- усна доповідь;
- доповнення, запитання до того, хто відповідає, рецензія на виступ;
- участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття;
- аналіз джерельної літератури;
- письмові завдання (тестові, контрольні, творчі роботи, реферати тощо);
- самостійне опрацювання тем;
- підготовка тез, конспектів навчальних або наукових текстів;
- систематичність роботи на заняттях, активність під час обговорення питань та ін.

Оцінювання кожного виду роботи проводиться за національною шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») з використанням таких методів контролю: індивідуальне опитування (усне, письмове, тестове); фронтальне опитування; експрес-опитування; термінологічний диктант; спостереження за роботою студентів при розв'язуванні педагогічних задач, участі в інтерактивних вправах, дискусіях; перевірка творчих робіт, творів-есе тощо.

Критеріями оцінки є:

1) для усних відповідей – повнота розкриття питання; логіка викладання, культура мови; емоційність та переконаність; використання основної та додаткової літератури; аналітичні міркування, вміння робити порівняння, висновки.

2) для виконання письмових завдань – повнота розкриття питання; цілісність, системність, логічність, вміння

формулювати висновки; акуратність оформлення письмової роботи.

Оцінювання відповіді на семінарському занятті:

Оцінка «**відмінно**» ставиться, якщо студент вільно володіє матеріалом, дає повну, чітку відповідь на питання, опанував базову й додаткову літературу з теми, демонструє бачення практичного застосування вивченого матеріалу.

Оцінка «**добре**» ставиться, якщо студент володіє матеріалом на достатньому рівні, дає повну відповідь, але припускається деяких неточностей у вживанні професійної лексики, частково демонструє бачення практичного застосування вивченого матеріалу.

Оцінка «**задовільно**» ставиться, якщо студент не дає конкретну відповідь, відхиляється від суті питання, відповідає на поставлені запитання з помилками, відчуває труднощі при встановленні зв'язку між питанням та його практичним застосуванням.

Оцінка «**незадовільно**» ставиться, якщо студент не засвоїв матеріал, не дає конкретної відповіді на питання, не наводить прикладів, не ознайомлений базовою та додатковою літературою з дисципліни, не здатний висвітлити поставлене питання.

Оцінювання тестових завдань:

«Відмінно» – 80%-100% правильних відповідей.

«Добре» – 60%-70% правильних відповідей.

«Задовільно» – 40%-50% правильних відповідей.

«Незадовільно» – 40% правильних відповідей.

Оцінювання реферату:

- оцінка «**відмінно**» – реферат написано самостійно, формальні вимоги до реферату дотримано, проблему повністю розкрито, висновки містять чіткі пропозиції. Для написання реферату студент використав не тільки підручники, а і першоджерела;
- оцінка «**добре**» – реферат написано самостійно, всі вимоги до дотриманні, проблема розкрита, наявні граматичні помилки;
- оцінка «**задовільно**» – реферат написано самостійно, але не всіх вимог дотримано, розкриття проблеми неповне;

- оцінка «незадовільно» – реферат написано не самостійно, вимог не дотримано, проблему не розкрито.

Оцінювання контрольної роботи:

«Відмінно» – заслуговує студент, який виявив всебічні і глибокі знання пройденого матеріалу, засвоїв базову і ознайомився з додатковою літературою, дає повні, обґрунтовані, вірні відповіді на всі питання, передбачені варіантом контрольної роботи; демонструє знання і розуміння основних категорій і понять дисципліни; наводить вдалі приклади, може зробити узагальнення і висновки.

«Добре» – заслуговує студент, що виявив повне знання програмового матеріалу; засвоїв базову та додаткову літературу, виявив системний характер знань з дисципліни і здатний до самостійного їх поповнення, але ним допущені незначні помилки у формулюванні термінів, наведенні прикладів.

«Задовільно» – заслуговує студент, що дає поверхові, неточні відповіді на питання, припускається помилок у наведенні прикладів, слабо володіє професійною термінологією, не зовсім розуміє сутність основних категорій.

«Незадовільно» – студент дає неправильні відповіді на всі запитання, передбачені варіантом контрольної роботи, не знайомий з базовою літературою; не розуміє сутності основних категорій.

РОЗПОДІЛ ВАГОВИХ КОЕФІЦІЄНТІВ

<i>Модульний контроль</i>		СЕМЕСТРОВИЙ КІТРОЛЬ – ЕКЗАМЕН
АУДИТОРНА ТА САМОСТІЙНА РОБОТА		
ЗМ1 – ЗМ2 ¹		
Лекційні, семінарські заняття	Контрольний захід (контрольна робота)	
Т1, Т2, Т3, ... Т12	Т1-Т12	
середнє арифметичне оцінок ² за національною шкалою	оцінка за національною шкалою	оцінка за національною шкалою
$k_1 = 0,3$	$k_2 = 0,3$	$k_3 = 0,4$

ЗМ1 – змістовий модуль

Т1, Т2 ... Т12 – теми змістових модулів

K_1 – ваговий коефіцієнт

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS

Інтервальна шкала	Оцінка в балах за шкалою ECTS	Оцінка ECTS	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою
				для екзамену
4,51-5,00	90 – 100	A	Високий (творчий)	відмінно
4,01-4,50	82-89	B	Достатній (конструктивно-варіативний)	добре
3,51-4,00	75-81	C		
3,16-3,50	69-74	D	Середній (репродуктивний)	задовільно
2,51-3,15	60-68	E		
1,51-2,50	35-59	FX	Низький (рецептивно-продуктивний)	незадовільно з можливістю повторного складання
0,00-1,50	0-34	F		незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

1. Поняття про педагогіку. Історія становлення педагогіки як науки.
2. Предмет і завдання педагогіки. Педагогічна наука і педагогічна практика.
3. Система педагогічних наук. Зв'язок педагогіки з іншими науками.
4. Поняття про метод дослідження.
5. Педагогічне спостереження: суть, види, вимоги до проведення.
6. Метод педагогічного експерименту.
7. Метод вивчення продуктів діяльності.
8. Соціологічні та математичні методи.
9. Поняття «розвиток та формування особистості». Індивід, індивідуальність, особистість.
10. Вплив спадковості та середовища на розвиток особистості.
11. Роль виховання у розвитку людини і формуванні її особистості.
12. Діяльність особистості як фактор її розвитку.
13. Вікова періодизація. Особливості анатомо-фізіологічного та психічного розвитку дітей молодшого шкільного віку.
14. Суть педагогічного процесу.
15. Рушійні сили педагогічного процесу.
16. Педагогічний процес як система.
17. Цілісність педагогічного процесу.
18. Організація педагогічного процесу.
19. Вчитель як суб'єкт педагогічного процесу. Основні вимоги до вчителя.
20. Поняття про дидактику. Предмет і завдання дидактики.
21. Зв'язок дидактики з іншими науками.
22. Історія розвитку дидактики.
23. Основні категорії дидактики.
24. Основні тенденції сучасної освіти.
25. Суть процесу навчання. Процес навчання як система.

26. Цільовий компонент процесу навчання.
27. Стимуляційно-мотиваційний компонент процесу навчання.
28. Змістовий компонент навчального процесу.
29. Операційно-діяльнісний компонент навчально-пізнавальної діяльності учнів.
30. Контрольно-регулювальний компонент навчально-пізнавальної діяльності.
31. Оцінно-результативний компонент якості оволодіння виучуваним матеріалом.
32. Взаємозв'язок навчання, розвитку і виховання.
33. Закономірності навчання, їх класифікація.
34. Поняття про принцип, правило навчання.
35. Характеристика основних дидактичних принципів.
36. Зміст освіти, фактори, що його зумовлюють.
37. Наукові вимоги до формування змісту освіти.
38. Реалізація змісту освіти в сучасній школі: навчальний план.
39. Реалізація змісту освіти в сучасній школі: навчальна програма.
40. Реалізація змісту освіти в сучасній школі: навчальні підручники і посібники.
41. Поняття про методи навчання, їх класифікація.
42. Методи організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності.
43. Методи стимулювання і мотивації учіння.
44. Методи контролю і самоконтролю у навчанні.
45. Проблема оптимального вибору методів навчання.
46. Засоби навчання.
47. Поняття про форму організації навчання.
48. З історії розвитку організаційних форм навчання.
49. Урок – основна форма організації навчання, вимоги до уроку.
50. Типи і структура уроків.
51. Підготовка вчителя до уроку.
52. Аналіз і самоаналіз уроку.
53. Методика проведення навчальних екскурсій.
54. Домашня самостійна робота.

55. Організація самопідготовки в режимі групи продовженого дня.
56. Дидактичні особливості проведення нестандартних уроків.
57. Поняття про контроль і діагностику навчання.
58. Види, форми і методи контролю.
59. Оцінка знань, умінь і навичок.
60. Формувальне оцінювання навчальних досягнень учнів.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базові джерела

1. Бібік Н.М. Нова українська школа: порадник для вчителя / Під заг. ред. Бібік Н. М. – К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. – 206 с.
2. Бондар В. І. Дидактика: Підручник для студ. вищих пед. навч. закладів / В. І. Бондар. – Київ: Либідь, 2005. – 264 с.
3. Волкова Н. П. Педагогіка: Посібник для студентів вищих навчальних закладів / Н.П. Волкова. – К.: Видавничий центр «Академія», 2001. – 576 с.
4. Зайченко І. В. Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів / І. В. Зайченко. – Чернігів, 2002. – 528 с.
5. Кузьмінський А. Л. Педагогіка: Підручник / А.Л. Кузьмінський, В.Л. Омеляненко. – К.: Знання-Пресс, 2003. – 418 с.
6. Максименко В. П. Дидактика: курс лекцій: Навч. посіб. / В. П. Максименко – Хмельницький: ХмЦНП, 2013. – 222 с. Максимюк С. П. Педагогіка: Навч. посіб. / С.П. Максимюк; М-во освіти і науки України, Рівненський держ. гуманіт. Ун-т. – К.: Кондор, 2005. – 672 с.
7. Малафіїк І. В. Дидактика: Навч. посіб. / І. В. Малафіїк. – К.: Кондор, 2005. – 398 с.
8. Молнар Т. І. Педагогіка І («Основи педагогіки», «Дидактика»): Опорні конспекти лекцій для студентів денної форми навчання спеціальності 013 «Початкова освіта» ОС «Молодший бакалавр» / Т. І. Молнар. – Мукачево: МДУ, 2020. – 88 с.
9. Молнар Т. І. Педагогіка І («Основи педагогіки», «Дидактика»): Методичні рекомендації до проведення семінарських занять для студентів денної форми навчання спеціальності 013 «Початкова освіта» ОС «Молодший бакалавр» / Т. І. Молнар. – Мукачево: МДУ, 2020. – 58 с.

10. Пальчевський С. Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / С. Пальчевський. – К.: Каравела, 2007. – 575 с.
11. Савченко О. Я. Дидактика початкової освіти: Підручн. / О. Я. Савченко. – К.: Грамота, 2012. – 504 с.
12. Фізеші О. Й. Педагогіка: Основи педагогіки. Дидактика. Теорія та методика виховання. Школознавство: Навчальний посібник / О.Й. Фізеші. – К.: Кондор-Видавництво, 2013. – 390 с.
13. Фіцула М. М. Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти / М. М. Фіцула. – К.: Видавничий центр «Академія», 2002. – 528 с.
14. Чайка В. М. Основи дидактики: Навч. посіб. / В. М. Чайка. – К.: Академвидав, 2011. – 240 с.
15. Червінська І. Б. Дидактика початкової школи: практичний курс: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / І. Б. Червінська. – Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2015. – 200 с.

Допоміжні джерела

1. Державний стандарт початкової освіти. – Режим доступу:
<http://dano.dp.ua/attachments/article/303/Державний%20стандарт%20початкової%20освіти.pdf>
2. Закон України «Про загальну середню освіту». – Режим доступу:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/651-14>
3. Закон України «Про освіту». – Режим доступу:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
4. Концепція 12-річної загальної середньої освіти. Міністерство освіти і науки України // Інф. зб. Мін. освіти України. – 2002. – №2. – С. 3-21.
5. Концепція Нової української школи. – Режим доступу:
<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
6. Молнар Т.І. Діяльнісний підхід до організації навчального процесу в початковій школі / Т.І. Молнар

- // Молодь і ринок: щомісячний науково-педагогічний журнал / [редкол.: Н.Примаченко (гол. ред.) та ін.]. – Дрогобич: 2016. – Вип. 1. – С. 76-79.
7. Молнар Т.І. Компетентнісний підхід у початковій освіті: теоретичний аналіз проблеми / Т.І. Молнар, А.В. Микуланинець // Збірник матеріалів Всеукраїнської з міжнародною участю науково-практичної конференції «Підготовка сучасного педагога дошкільної та початкової освіти в умовах розбудови Нової української школи», 19-20 квітня 2018 р. / [редкол.: Л.Є.Петухова (гол. ред.) та ін.]. — Херсон: ТОВ «Борисфен-про», 2018. – С.333-335.
  8. Молнар Т. І. Освітнє середовище початкової школи як компонент міжкультурного простору / Т. І. Молнар // *Pedagogy theory: collective monography* / Aksonova O., Avdieieva S., Kobets V., etc. – International Science Group. – Boston: Primedia eLaunch, 2020. – P. 138-142.
  9. Молнар Т.І. Педагогічна майстерність учителя початкової школи: сутність, шляхи формування / Т.І. Молнар // Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія «Педагогіка та психологія»: збірник наукових праць / Ред. кол.: Г. В. Товканець (гол. ред.) та ін. – Мукачево: Вид-во МДУ, 2018. – Випуск 1(7). – С.121-124.
  10. Молнар Т.І. Розвивальне освітнє середовище початкової школи: теоретичний аналіз проблеми / Т.І. Молнар, Т.І. Гичка // Наука майбутнього: збірник наукових праць студентів, аспірантів та молодих вчених / ред. кол. Гоблик В.В. (гол. ред.), Алмашій І.І. (– заст. гол. ред.) та ін. – Мукачево: РВВ МДУ, 2018. – Вип.1(1).– С. 93-96.
  11. Молнар Т. І. Роль наочності в системі засобів навчання молодших школярів / Т. І. Молнар, І. Д. Варга // Сучасні тенденції розвитку науки й освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів: збірник тез доповідей за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції, 14-15 травня 2020 р.,

- Мукачево / Ред.кол.: Т. Д. Щербан (гол.ред.) та ін. – Мукачево: Вид-во МДУ, 2020. – С. 41-43.
12. Молнар Т.І. Фахове вдосконалення вчителя початкової школи шляхом самоосвітньої діяльності / Т.І. Молнар // Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія «Педагогіка та психологія»: збірник наукових праць / [редкол.: Г.В.Товканець (гол. ред.) та ін.]. – Мукачево: МДУ, 2017. – Випуск 2(6). – С.99-101.
  13. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті. – Режим доступу: <http://www.edudirect.net/sopids-1388-1.html>
  14. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/344/2013#n10> Навчально-методичне видання
  15. Навчальні програми для 1-4 класів НУШ. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli>

Навчально-методичне видання

**ПЕДАГОГІКА І
(«ОСНОВИ ПЕДАГОГІКИ», «ДИДАКТИКА»):**

**Методичні рекомендації
до організації самостійної та індивідуальної роботи**

для студентів денної форми навчання
спеціальності 013 «Початкова освіта»
ОС «Молодший бакалавр»

Укладач *Т. І. Молнар*

Тираж 10 пр.

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготовлювачів
і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 4916 від 16.06.2015 р.*

*Редакційно-видавничий відділ МДУ,
89600, м.Мукачево, вул.Ужгородська, 26*

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>